

OUDE PRENTBRIEFKAARTEN: DE SINT-PIETERSBERG

X. LICHTENBERG (1)

B.G. GRAATSMA, Koningsplein 9, Maastricht

In deze aflevering een voorbeeld van een afbeelding die zeer lang, in dit geval minimaal 15 jaar, als prentbriefkaart in omloop is geweest. Het betreft hier drie qua uitvoering zeer verschillende "ansichten" waarvoor dezelfde foto is gebruikt. Ditmaal een foto van het uitzicht dat men vanaf het chalet had op de omgeving van Lichtenberg. Vergeleken met de vorige aflevering is deze dus precies in tegenovergestelde richting genomen.

Van het schilderachtige deel rondom Lichtenberg zijn sinds de opkomst van de prentbriefkaart in de jaren 90 van de vorige eeuw (zie aflevering I) talrijke ansichten verschenen. Het betrof hier dan ook een van de meest pittoreske delen van de St.-Pietersberg, gelegen tussen Slavante in het noorden tot en met Lichtenberg in het zuiden. Naast deze historische plekken werd dit in landschappelijk opzicht zeer grillige deel van de oosthelling gekenmerkt door verscheidene (zeer) oude bergingangen waaronder de toenmalige hoofdingang van het destijds nog onaangetaste en tevens oudste deel van het uitgestrekte gangenstelsel Slavante en vermoedelijk van de gehele St.-Pietersberg.

De eerste "ansicht" (afgestempeld op 12 november 1899) is geheel in blauw

uitgevoerd en door de combinatie met de ingespoten wolkenlucht en zon, sterk romantisch getint. Voor wat de lay-out betreft is vooral aan de tweede "ansicht", afgestempeld op 9 augustus 1902, veel aandacht besteed. De derde "ansicht" is ongedateerd, maar moet eveneens tussen 1900 en 1905 in omloop zijn gebracht. Het bijzondere van deze kaart is vooral gelegen in de haarscherpe afbeelding waardoor met name in de vegetatie allerlei details te onderscheiden zijn.

De voor deze ansichten gebruikte foto moet eind jaren 90 van de vorige eeuw gemaakt zijn. De eerste en oudste ansicht waarop deze foto is afgebeeld, dateert nl. van vlak voor de eeuwwisseling (1899) terwijl de meest recente ansicht met deze foto uit mijn collectie in 1914 is afgestempeld (niet afge-

beeld). De foto is genomen in het (vroeg) voorjaar vanuit de berm van de toen nog in aanleg zijnde Wilhelminaweg. De afbeelding toont de fraaie ligging van de hoeve en oude torenruïne Lichtenberg op het St.-Pietersberg-plateau. Van de Wilhelminaweg in wording (op de voorgrond) is geheel links de eerste aanzet tot de latere "poort" herkenbaar (vgl. aflevering VII). Het pad waarvan geheel rechts het begin nog net zichtbaar is, liep rechtstreeks naar het plateau en Lichtenberg terwijl het pad rechts achter de beide wandelaars naar een van de ingangen onder Lichtenberg leidde, en wel naar de nog in gebruik zijnde groeve "Lichtenberg". Dit pad was toen echter nog niet voorzien van transportrails t.b.v. de mergelwinning (vgl. aflevering VII). Dit zeer reliëfrijke deel van de Maasdalhelling rond Lichtenberg bood de botanicus destijds nog een rijke en gevarieerde flora en vegetatie waar kalk- en (hei)schrale graslanden afgewisseld werden door kalkrotsvegetaties op de dagzomende mergel. Het geheel werd nog verrijkt door struwelen en (hakhout)bosjes van geringe omvang. Van echte houtopslag zoals latere afbeeldingen laten zien, was

toen nog vrijwel geen sprake. Het minder steile deel rondom de Lichtenberg-gebouwen was voor het merendeel bedekt met (kalk)grasland waarlangs sporadisch een enkele boom te herkennen is. Het op deze kaarten getoonde deel van de oostflank stond bij floristen vooral bekend als zijnde de enige groeiplaats (in Nederland, België e.o.) van het uiterst zeldzame Omgebogen vetkruid (*Sedum cepaea*). Daarnaast

zijn hier in het verleden vele andere bijzondere soorten aangetroffen waaronder de Wantsenorchis (*Orchis coriophora*), de Aangebrande orchis (*Orchis ustulata*), de Herfstschröforchis (*Spiranthes spiralis*), de Groene nachtorchis (*Coeloglossum viride*), de Welriekende nachtorchis (*Platanthera bifolia* ssp. *bifolia*), de Grote muggenorchis (*Gymnadenia conopsea*), de Duitse gentiaan (*Gentianella germanica*), het

Geel zonneroosje (*Helianthemum nummularium* ssp. *nummularium*), de Kleine ereprijs (*Veronica verna*) en de Wegedoorn (*Rhamnus catharticus*). Reeds in het begin van de jaren 20 is het op deze prentbriefkaarten vastgelegde landschap rond Lichtenberg door de niets-ontziende mergelhonger helaas voorgoed verdwenen.

